

**KREATIV FIKRLASHGA YO‘NALTIRISH ASOSIDA DARSLARNI
TASHKIL ETISH YO‘LLARI.**

Yoqubova Malikabonu Qobiljon qizi

Abdulla Avloniy nomidagi milliy-tadqiqot instituti magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'quvchilarning kreativ fikrlashga yo'nalishini oshiradigan darslarni tashkil qilish usullari o'rganilgan. Turli pedagogik strategiyalarni birlashtirib, o'qituvchilar innovatsiyalar va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradigan muhitni rivojlantirishlari mumkin. Maqolada ta'limdagi kreativ fikrlash bo'yicha mavjud adabiyotlar ko'rib chiqiladi, sinflarni tashkil etishga tizimli yondashuv taklif etiladi va ushbu usullarni Real sharoitda amalga oshirish natijalari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar. Kreativ fikrlash, sinfni tashkil etish, pedagogika, innovatsiya, ta'lim, o'qitish usullari, o'quvchilarni jalb qilish, muammolarni hal qilish.

Kreativ fikrlash bugungi tezkor, innovatsiyalarga asoslangan dunyoda hayotiy mahoratdir. Bu odamlarga muammolarga ko'p jihatdan yondashish, yangi echimlar yaratish va o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish imkonini beradi. Ta'lim sharoitida kreativ fikrlashni rivojlantirish o'quvchilarni kelajakdagi muammolarga duch kelishga tayyorlash uchun juda muhimdir. Ushbu maqola o'qituvchilar uchun o'quvchilar o'rtasida kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun darslarni qanday tashkil etish bo'yicha keng qamrovli qo'llanma berishga qaratilgan.

Sinflarni tashkil etishning samarali strategiyasini o'rganish uchun ushbu tadqiqot sifatli va miqdoriy ma'lumotlarni to'plashni birlashtirgan aralash usullardan foydalangan. Usullar kiritilgan:

Adabiyotlarni o'rganish: kreativ fikrlash va ta'lim amaliyoti bo'yicha mavjud tadqiqotlarni tahlil qilish.

So'rovnomalar va so'rovnomalar: o'qituvchilar va o'quvchilardan kreativ fikrlash faoliyati bilan bog'liq tajribalari haqida ma'lumot to'plash.

Sinf kuzatuvlari: kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun turli strategiyalar bilan tashkil etilgan darslarni kuzatish.

Intervyu: kreativ fikrlash usullarini muvaffaqiyatli tatbiq etgan o'qituvchilar bilan chuqur suhbatlar o'tkazish.

Kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun darslarni tashkil qilish o'quvchilar uchun juda foydali bo'lishi mumkin. Sinflarni tuzish va ijodkorlikni oshirishga yo'naltirishning bir necha yo'li:

Loyihaga asoslangan ta'lim (PBL)

- Tavsif: o`quvchilar uzoq vaqt davomida loyiha ustida ishlashadi, bu esa Real muammolarni hal qilish uchun kreativ fikrlashni talab qiladi.

- Amalga oshirish: tadqiqot, dizayn va taqdimotni talab qiladigan ochiq loyihalarni tayinlang. To'g'ridan-to'g'ri ko'rsatma emas, balki hamkorlikni rag'batlantiring va ko'rsatma bering.

O'g'irilgan Sinf

- Tavsif: an'anaviy ma'ruza mazmuni uyda video va o'qishlar orqali o'rganiladi, dars vaqti esa amaliy mashg'ulotlar va kreativ loyihalar uchun ishlatiladi.

- Amalga oshirish: interfaol munozaralar, muammolarni hal qilish mashg'ulotlari va kreativ mashqlar uchun dars vaqtidan foydalaning. Bu o`quvchilarni o'rgangan narsalarini innovatsion usullarda qo'llashga undaydi.

Dizayn Fikrlash Ustaxonalari

- Tavsif: dizayn tafakkuri-bu kreativ muammolarni hal qilish metodologiyasi.

- Amalga oshirish: o'quvchilarni empatiya, aniqlash, fikr yuritish, prototiplash va testlash bosqichlariga yo'naltiradigan seminarlar o'tkazish. Bu ularga murakkab muammolarga kreativ echimlarni ishlab chiqishga yordam beradi.

Fanlararo Yondashuv

- Tavsif: yaxlit o'quv tajribasini ta'minlash uchun turli fanlarni birlashtiring.

- Amalga oshirish: bir nechta fanlarni (masalan, fan va san'at, matematika va musiqa) birlashtirgan loyihalarni yarating. Bu o`quvchilarni mavzular bo'yicha aloqalarni ko'rishga va kreativ fikrlashga undaydi.

Aqliy Hujum Seanslari

- Tavsif: zudlik bilan tanqid va baholashsiz erkin fikr hosil qilishni rag'batlantirish.

- Amalga oshirish: o`quvchilar erkin fikr almashishlari uchun muntazam ravishda aqliy hujum mashg'ulotlarini o'tkazing. Kreativ fikrlashni rag'batlantirish uchun aqlni xaritalash, SCAMPER yoki oltita fikrlash shlyapasi kabi usullardan foydalaning.

San'at va gumanitar fanlarni qo'shing

- Tavsif: ijodkorlikni oshirish uchun san'at va gumanitar fanlardan foydalaning.

- Amalga oshirish: o'quv dasturiga rasm chizish, musiqa, drama va kreativ yozish kabi tadbirlarni kiriting. Ushbu tadbirlar o`quvchilarga o'zlarini ifoda etishga va qutidan tashqarida fikrlashga yordam beradi.

Hamkorlikda O'rganish

- Tavsif: kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun o`quvchilar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish.

- Amalga oshirish: guruh loyihalaridan va tengdosh ta'limdan foydalaning. O`quvchilarni fikr almashishga va bir-birining ijodiga asoslanishga undang.

Tavakkal qilish va muvaffaqiyatsizlikni rag'batlantirish

- Tavsif: tavakkal qilish va xato qilish o'quv jarayonining bir qismi sifatida ko'riladigan muhitni yarating.

- Amalga oshirish: muvaffaqiyatsizliklarni o'rganish imkoniyati sifatida nishonlang. O'quvchilarni salbiy oqibatlardan qo'rqmasdan tajriba o'tkazishga va kreativ tavakkal qilishga undash.

Texnologiya va raqamli vositalardan foydalanish

- Tavsif: kreativ o'rganishni rivojlantirish uchun texnologiyadan foydalaning.

- Amalga oshirish: interaktiv doskalar, o'quv dasturlari va onlayn hamkorlik platformalari kabi raqamli vositalardan foydalaning. O'quvchilarni o'z loyihalarida texnologiyadan kreativ foydalanishga undash.

Mehmon ma'ruzachilari va ustaxonalari

- Tavsif: o'quvchilarni ilhomlantirish uchun turli sohalardagi mutaxassislarni jalb qiling.

- Amalga oshirish: rassomlar, tadbirkorlar, olimlar va boshqa kreativ mutaxassislarni o'z tajribalari bilan o'rtoqlashish va seminarlar o'tkazish uchun taklif qiling.

O'z-O'zini Yo'naltirilgan Ta'lim

- Ta'rif: o'quvchilarga o'z bilimlarini nazorat qilishlariga imkon bering.

- Amalga oshirish: o'quvchilarga o'z loyihalari va tadqiqot mavzularini tanlash imkoniyatlarini taqdim etish. Ushbu avtonomiya ularning ijodkorligi va o'rganishga bo'lgan ishtiyoqini uyg'otishi mumkin.

Ko'zgu va mulohaza

- Tavsif: o'quvchilarni o'quv jarayoni haqida mulohaza yuritishga va konstruktiv fikr bildirishga undash.

- Amalga oshirish: jurnallar, portfellar va muntazam aloqa sessiyalaridan foydalaning. Ko'zgu o'quvchilarga kreativ jarayonini tushunishga va takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlashga yordam beradi.

Kreativ fikrlash darsi uchun namunaviy Tuzilma:

Kirish: kreativ kontseptsiya yoki muammo bo'yicha qisqacha ma'ruza yoki video.

Isitish faoliyati: fikrlashni rag'batlantirish uchun tezkor kreativ mashqlar (masalan, tezkor rasm chizish yoki aqliy hujum).

Asosiy faoliyat: loyihaga asoslangan vazifa yoki dizayn fikrlash muammosi.

Hamkorlik vaqti: guruh ishi va tengdoshlarning fikr-mulohazalari.

Mulohaza: o'quvchilar o'z bilimlari haqida fikr yuritadilar va o'z tushunchalari bilan o'rtoqlashadilar.

O'rash: asosiy fikrlarni umumlashtiring va keyingi dars uchun maqsadlar qo'ying.

Baholash:

- Faqat yakuniy mahsulotga emas, balki kreativ jarayonga e'tibor qarating.
- Ijodkorlik, innovatsiya va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini baholaydigan rubrikalardan foydalaning.

- Yanada kreativ razvedka rag'batlantiradi sifatli hisobot taqdim.

Ushbu strategiyalarni birlashtirib, siz o'quvchilar o'rtasida kreativ fikrlashni rivojlantiradigan va kuchaytiradigan muhit yaratishingiz mumkin.

Natijalar kreativ fikrlashni targ'ib qilishda qasddan sinf tashkil etish muhimligini ta'kidlaydi. Hamkorlikda o'rganish nafaqat ijodkorlikni rivojlantiradi, balki muloqot qobiliyatlari va jamoaviy ishlarni ham oshiradi. Ochiq vazifalar o'quvchilarni an'anaviy echimlardan tashqarida o'ylashga chorlaydi va material bilan chuqurroq aloqada bo'lishga yordam beradi. Xatolar o'rganish imkoniyati sifatida qaraladigan qo'llab-quvvatlovchi muhit o'quvchilarni intellektual tavakkal qilishga undaydi.

San'at va fanlarni birlashtirish o'quvchilarning bilim dunyoqarashini kengaytiradi va muammolarni hal qilishda yanada innovatsion yondashuvlarga imkon beradi. Bundan tashqari, texnologiya kreativ izlanish uchun yangi imkoniyatlarni taklif etadi, raqamli san'at dasturlaridan tortib, kreativ muammolarni hal qilishni rag'batlantiradigan kodlash platformalarigacha.

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun darslarni tashkil qilish hamkorlikda o'rganish, ochiq vazifalar, qo'llab-quvvatlovchi muhit va san'at va texnologiya integratsiyasini o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. O'qituvchilar ijodkorlikni qadrlaydigan va o'quvchilarga o'z g'oyalarini o'rganish va ifoda etish imkoniyatini beradigan sinf madaniyatini yaratishga intilishlari kerak.

O'qituvchilar uchun takliflar:

Hamkorlikni rivojlantirish: guruh loyihalarini va o'zaro tahlil sessiyalarini amalga oshirish.

Ochiq izlanishlarni rag'batlantirish: bir nechta yechimga imkon beruvchi dizayn topshiriqlari.

Qo'llab-quvvatlovchi bir muhit yaratish: kreativ sa'y-harakatlarini nishonlash va sinov va xatoliklar jarayonini normallashtirish.

San'at va texnologiyalarni birlashtirish: kreativ imkoniyatlarni kengaytirish uchun fanlararo loyihalar va raqamli vositalardan foydalaning.

Kasbiy rivojlanish: ijodkorlikni rivojlantirish uchun yangi pedagogik strategiya va vositalarni doimiy ravishda o'rganish bilan shug'ullaning.

Ushbu strategiyalarni qo'llash orqali o'qituvchilar o'z o'quvchilarining kreativ fikrlash qobiliyatlarini oshirib, ularni kelajakdagi murakkabliklarga yaxshiroq tayyorlashlari mumkin.

Adabiyotlar.

1. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga Murojaatnomasi "Xalq so'zi", 2020-yil, 25-yanvar.
2. Elektron ta'lim muhitida tarmoq texnologiyalari fanini o'qitishning metodik ta'minotini takomillashtirish Yu A Xolmuxamatovich Gospodarka i Innowacje. 23, 26-28.
3. Boshlang'ich ta'limda triz-texnikasini qo'llanishi. NN.Bozorboyevna Volume – 7_ Issue - 4_Iyun_2022. 76.
4. Developing the Professional Activity of Primary Education Teachers NB Nuralieva. International Journal of Social Science Research and Review 5 (5), 259-264.
5. Qosimova.K, S.Matchonov, X. G'ulomova, Sh. Yo'ldosheva, Sh. Sariev. "Ona tili o'qitish metodikasi" - T.: «NOSHIR», - 2009. 352 b.
6. Ro'zieva D., Usmonboeva M., Holiqova Z. Interfaol metodlar: mohiyati va qo'llanilishi Metodik.qo'llanma. – T.: Nizomiy nomli DTPU, 2013. –115 b